

SPR-speerpunt Risicocommunicatie (Risk Communication, RIC)

Chief Science Officer: Prof. dr. Danielle Timmermans

Inleiding

Het SPR-speerpunt Risicocommunicatie richt zich op het beter begrijpen van hoe burgers, professionals en beleidsmakers omgaan met risico's aangaande gezondheid, veiligheid en zorg en wat er nodig is om weloverwogen oordelen en geïnformeerde keuzes te maken.

Risicocommunicatie is een multidisciplinair veld met bijdragen vanuit onder meer de psychologie (informatieverwerking, geïnformeerde keuze, risicoperceptie), de sociologie (sociale context, aanvaardbaarheid en vertrouwen ten aanzien van risicobeleid), communicatiewetenschappen (rol van *framing* en medium bij risicobeleving, sociale media).

Doel

Het speerpunt Risicocommunicatie heeft als doel kennis te genereren om mensen te helpen:

1. de risico's te begrijpen waaraan zij worden blootgesteld
2. weloverwogen beslissingen te nemen over deze risico's en/of
3. hen aan te moedigen deze risico's te minimaliseren of te voorkomen.

Zo versterkt het RIVM voor burgers, professionals en beleidsmakers haar expertise op het gebied van risicocommunicatie over gezondheid en milieu.

Maatschappelijke relevantie

Risicocommunicatie richt zich op het communiceren van zowel risico's als voordelen voor gezondheid en veiligheid van industriële technologieën, van milieufactoren en natuurlijke *hazards*, van ziektes en menselijke activiteiten. Het adequaat informeren van burgers over risico's voor de gezondheid is belangrijk in de moderne, democratische samenleving. Burgers hebben het recht om mee te beslissen over beleid dat hun leven beïnvloedt.

Risicocommunicatie is onderdeel van een bredere benadering van *Risk Governance*. Dit heeft betrekking op de wijze waarop een samenleving omgaat met risico's voor gezondheid en veiligheid, en op het identificeren, evalueren, beheren en communiceren van risico's op een participatieve en duurzame manier. Effectieve communicatie over risico's heeft tot doel het publiek te informeren over risico's en hen in staat te stellen voordelen en risico's van bijvoorbeeld technologieën af te wegen in overeenstemming met hun waarden. Effectieve risicocommunicatie zorgt ervoor dat verschillen in perspectief overbrugd worden en faciliteert

een vruchtbare uitwisseling van informatie tussen deskundigen en leken, tussen beleidsmakers en het publiek, tussen artsen en patiënten.

Er zijn twee uitdagingen die binnen dit speerpunt geadresseerd worden:

1. *Effectief en zorgvuldig communiceren over onzekere milieurisico's.* Wetenschappelijk onderzoek levert gegevens over mogelijke risico's uit het milieu en van nieuwe technologieën die de volksgezondheid en de duurzaamheid van onze leefomgeving bedreigen. Vooral nieuwe technologieën kunnen aanleiding geven tot bezorgdheid en kunnen van invloed zijn op het welzijn van mensen ('*modern health worries*'). Gebrekkige communicatie over onzekere risico's kan leiden tot sociale onrust, een gebrek aan vertrouwen in wetenschap en beleid, en minder geïnformeerde oordelen. Een publiek gerichte aanpak houdt rekening met verschillende opvattingen over risico's.
2. *Communicatie van risico-informatie voor geïnformeerde en weloverwogen gezondheidskeuzes.* In de huidige gezondheidszorg wordt van burgers verwacht dat zij actief keuzes maken over hun gezondheid en zelf de regie voeren over hun ziekte. Het is dus belangrijk om hen in staat te stellen deze keuzes te maken. Duidelijke en accurate informatie draagt bij aan weloverwogen besluitvorming waarbij rekening wordt gehouden met mensen met beperkte cognitieve capaciteiten. Meer zeggenschap van burgers over hun gezondheid, ziektes en zorg kan tevens leiden tot een meer kosteneffectieve gezondheidszorg.

Focus en thema's

1. *Inhoud en vorm van risico-informatie: technische feiten en informatie voor keuzes.* Hoe kan complexe technische, toxicologische of biologische wetenschappelijke informatie vertaald worden in alledaagse taal, rekening houdend met de publieke opinie. Hoe moet preventieve informatie over gezondheid gepresenteerd worden om weloverwogen en geïnformeerde keuzes te bevorderen voor mensen met verschillende cognitieve capaciteiten.
2. *Individueel niveau: mensen in staat stellen om weloverwogen keuzes te maken.* Hoe kunnen we mensen helpen om beter geïnformeerde en weloverwogen keuzes te maken over gezondheid en veiligheid.
3. *Organisatorisch niveau: het ontwerpen en evalueren van evidence-based risicocommunicatie strategieën.* Wat zijn effectieve strategieën voor risico- en crisiscommunicatie in verschillende settings en voor het adresseren van verschillende stakeholders, en wat is de rol van *web-based* communicatie en sociale media. Hoe kunnen organisaties zich voorbereiden op crisiscommunicatie door vertrouwen en geloofwaardigheid op te bouwen.

4. *Maatschappelijk niveau: percepties en waarden, draagvlak en sociale dynamiek.* Wat zijn de opvattingen en waarden van burgers over risico's, en hoe kunnen deze in het beleid worden meegenomen. Hoe kan de dialoog met het publiek worden verbeterd door te leren van risicocommunicatie uit het verleden die niet goed is gegaan.

Bij al deze onderwerpen is het van belang dat aandacht wordt besteed aan de rol van sociale media naast traditionele media bij de communicatie en de percepties van risico's.

Samenwerking

In diverse projecten wordt samengewerkt met centra en domeinen binnen het RIVM. Externe samenwerking is er met onderzoekers van VUmc, AMC, Universiteit Maastricht en Universiteit Wageningen. Dit gebeurt door aanstellingen van promovendi, het begeleiden van stagiaires, participatie van onderzoekers van universiteiten in adviescommissies en het gezamenlijk indienen van onderzoeksvoorstellen voor externe financiering. Ook wordt samengewerkt met praktijkorganisaties zoals GGD-en, het Voedingscentrum etc. Internationale samenwerking wordt gelegd met Ohio University, Washington University, Leeds University, Koblenz University, University Granada, Melbourne University.